

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОЇ ПІДТРИМКИ РЕЛОКОВАНОГО БІЗНЕСУ

Роман ЧЕРНЕГА

доктор юридичних наук,

доцент кафедри права

Міжнародного науково-технічного університету

імені академіка Юрія Бугая

м. Київ, Україна

З початку повномасштабного вторгнення рф на Україну велика кількість підприємств різних форм власності почали переводити свої виробничі і, відповідно, людські ресурси в інші області, зокрема на захід країни. І хоча я вже певний період не займаюсь практичним наданням правової допомоги (зокрема припинив адвокатську діяльність), але залишатися осторонь в такий час було б, так би мовити, неправильно. Дякуючи Силам Оборони України, агресор зупинений. І це дає бізнесу у тому числі відновлювати і налагоджувати роботу, зокрема на нових місцях.

Процедура релокації підприємств визначена Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію» від 25 березня 2022 р. № 246-р. Даним нормативно-правовим актом визначено чіткий перелік спільних дій органів влади щодо забезпечення переміщення підприємств з постраждалих від війни територій¹.

На основі цього реалізовувалась урядова програма релокації підприємств реалізується Міністерством економіки України спільно з обласними держадміністраціями, а також Укрзалізницею та Укрпоштою².

Паралельно з формуванням правової бази для забезпечення релокації підприємств, з метою швидкого пошуку локацій для релокації

¹ Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2022 р. № 246-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text>

² Програма релокації бізнесу – дієвий інструмент створення надійного економічного тилу. <https://www.rada.gov.ua/print/223016.html>

створювались бази даних про місцеві комунальні та державні підприємства, приватні фірми, які готові були надавати комерційні приміщення в користування чи оренду.

Також одночасно відбувалися фактичні переїзди. На захід країни виробничі потужності і персонал перевозили з Харкова, Київщини.

Будучи координатором Антикризисового центру при Міністерстві з питань стратегічних галузей промисловості України, здійснював правовий і організаційний супровід одного з важливих підприємств Слобожанщини. З етичної і безпекової точки зору не буду називати найменування цієї юридичної особи.

Власне, організаційний супровід полягав у пошуку і підборі відповідних виробничих площ і земельної ділянки для розміщення цього типу підприємства, розселення персоналу, облаштування побуту, реєстрації як ВПО у відповідній громаді тощо.

Правова допомога полягала у підготовці спільно з юристами релокованої компанії відповідних документів, необхідних для здійснення бізнесу в нових умовах, зокрема:

- оформлення наказу про релокацію;
- проведення інвентаризації перед перевезенням виробничих потужностей на іншу територію;
- оформлення актів приймання-передачі виробничих потужностей при передачі майна для перевезення і отримання їх за місцем релокації;
- отримання дозвільних документів (ліцензій): для продовження діяльності на іншій території можна буде подати через ЦНАП декларацію про провадження господарської діяльності;
- можливість зміни юридичної адреси після релокації бізнесу;
- договорів оренди (як житлових приміщень для персоналу, так і нежитлових для розміщення виробничих потужностей).

Наданні консультацій щодо дотримання питань охорони праці, створенні безпечних робочих середовищ, промислової безпеки на нових локаціях тощо. У подальшому здійснювався постійний юридичний супровід, оскільки змінювалися окремі умови оренди, збільшувалися потужності, споживання енергоносіїв, що вимагало дотримання у тому числі екологічного законодавства тощо.

Крім того, почали працювати різного роду ініціативи, призначені для надання фінансової допомоги малим та середнім бізнесам, які стикаються з необхідністю релокації через воєнний конфлікт або вже переїхали зокрема до західних областей України.

Для прикладу міжнародна гуманітарна організація Mercy Corps разом з Громадською організацією «Вест Юкрейн Діджитал» здійснювала прийом заявок на участь у Програмі підтримки економічної стійкості України. Програма мала на меті збільшити

здатність учасників програми та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій, впоратися з негативними соціальними та економічними умовами, а також допомогти бізнесам пристосуватися до нових умов та зберегти або створити робочі місця для постраждалого населення³.

Данська рада у справах біженців реалізовувала програму бізнес-партнерства, спрямованого на підтримку аграрного сектору та харчового виробництва в Україні⁴.

Почала працювати також програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Тут приймають грантові заявки на реалізацію діяльності з підтримки безперервності та відновлення бізнесу. Включно з переміщенням або відновленням бізнесу в умовах війни⁵.

Варто відзначити, що процес релокації триває і донині. Відмінність від перших днів початку повномасштабного вторгнення, коли це було екстремне емоційне реагування на агресію РФ, то зараз це виважений обдуманий процес.

³ До уваги представників малого та середнього бізнесу, які знаходяться в процесі релокації, або вже релоковані на територію Івано-Франківської області. <https://www.if.gov.ua/npas/do-uvahy-predstavnykiv-maloho-ta-serednoho-biznesu-iaki-znakhodiatsia-v-protsehi-relokatsii-abo-vzhe-relokovani-na-terytoriiu-ivano-frankivskoi-oblasti>

⁴ Данська рада у справах біженців (DRC) розпочинає Програму бізнес-партнерства на підтримку аграрного сектору та харчового виробництва в Україні. <https://agrochamber.lviv.ua/visnyk-ahroforum/paper/11-novyny/938-danska-rada-u-spravakh-bizhentsiv-drc-rozpochynaie-prohramu-biznes-partnerstva-na-pidtrymku-ahramoho-sektoru-ta-kharchovoho-vyrobnystva-v-ukraini>

⁵ USAID Competitive Economy Program (CEP) <https://chemonics.submittable.com/submit>